

2261:7

2261:7

KUNGL. UNIVERSITETETS BIBLIOTEK

UPPSALA

Landsmålsarkivet

Lappland

folkminnes m

2261:7

Enequist, Gard. 1929.

Barkbröd (uppt. med ledning av OILITA: 19 om Rödbröd).

8 Bl. 4c

Barkbröd

Nyarkbarkan ^{ve} ^{ve säga-ä klätan} ^{ve} ha var 66 och 67, ja socken
 var tj an. to va to-in dom o bana pk bark,
 foft to man bof näve o sän ha som var
 braant o höjpa var wit, to ve; da pk-an bf st-n
 foft o so st st-n ur o tön so-n vat sma
 som höjpa o so möpa-na repa händkwäpa o
so bf änd-in na mjöpa. - ha gik out-än jasa-
o so gräd repa ur pk at. Det gick vi hälla pi
med i to ä, tre ä.

islangmässan to ve o. man skul nöp-an
o re ind gäva-n o st g yl-an o väto-dröga-n
o häv-an ur lästa, äsklästa redgält, o so
to-in-n ätar o väto dröga-n, del den der
bäskomäkan gik-bof o törken o so möpa-n,
repa händkwäpa hor o, o so köök grötu;
man out vai man gräd, ner man pk äta
islangmässa grötu o kwäl. oge niffe häd ve;

Jokkmokks

socken

Från Pieski.

niße va häd läst man ho m bärkbrädda.

Översättning Björkbarken tog vi; det var 66 och 67. Jag var tio år. Vi sågade av klubbar och togo in dem, och barnen spingo barka. Först tog man bort näret och sedan det, som var brunt, och han som var vit, togo vi; Då fick man blöta den först och så stöta den i en tunnna, så den blev små som korv(et) och så mala det på ~~en~~ handkvarnen och så blanda in nå mjöllet). Det fick rinte an jäsa; och så grädda på en plät. Det fick vi hålla på med i två, tre år.

Islandsmossan togo vi också. Man skulle rojpa (=vlocha) den och rengöra den och så skötja den och vattudraga den och häva den i tuten, asktuten rejält, och så ta upp den åter och vattudraga den, till den där besktumaken gick bort och torka den och så mala den på handkvarnen

man också, och så koka gröttan. Men inte var man glad, när man fick äta islandsmossa-gröt om kvällen. Inge mjölk hade vi. Mjölet vi hade måste man ha i barkbrödet.

De björk och aspen tog vi åt bräken. Vi tog holkar (holkan) av asp, stora holkar. När aspen kopper, hugger man under om stammen med yxa två gånger och så mitt efter, och då slår barken ut. Vi lät det torka ute i solen eller nyste under taket och bröt sönder det med händerna eller kasha sönder det med yxa. Det hade vi, när vi lärda ät korna. Vi ha "mosket" och "nätköck" och lövet och sädant i ett ämbare och slog sönder på. När vi koka holkarna, fick lagas och holkarna och allt följa med, när vi slog i ämbaret. Det var J. N. bara holkarna, som vi kokte. Som vi så hända

mosket best. n. hucupal / nätköck / sädant / sönder / kokande vatten / J. N. / Gaddoök den 28 / 1929 / G. Enequist

Landsm. Upps. 2261:7

G. Enequist, 1929, JOKKMOKK

LPL. Frgl. 19

Anm. Den "plåt", på vilket bakkbrödet gräddades, var av samma slag som den, Britta Mattson beskrivit. J.N. rygger dock att "opjälkplåten" (opjälkplåten) ej stöddes på tegelstenar utan blott på träkubbar samt att den ej var klennad med lera, utan eldade waqt på qviselhållen under plåten.

Meddelat av J.N. = Johanna Nordberg, Gäddvik Nederluleå, född i Bodträskfors 1856 -
 uppfödd i Pieski. (jfr acc.)

Barkbröd

Vi hade en skavas¹, som dom har, när dom
 gör skålar. Dom tog hem björsklubbar om vinter,
 och så måste de teldas (= tinas upp) teldas.) Och
 när det var tinas, sköv vi av tunna skivor
 (sköv's ve ä' tona s'giva). Då torka vi det ratta
 (= tillt grand) uppå en plåt. När det var torkat,
 tog vi bort nåret. Sen koka' vi barken väl, till
 barklagen (barklägen) var vit. Då torka dom det
 riktigt, och så stötte dom sönder det omätt (stöt
 dom sönder-k omät), och så gick vi till Holm-
 träskvarnen med det och mala' det till mjöl.
 Då ljute (= måste) dom vattendraga (vatodroga)
 det mer, om det behövdes. Nu skulle det bakes.
 Mamma tog islandsmossa, som hon plöcka',
 och koka-na och dog bort spadet. Sen där

Jokkmokks

socken

Från Pieski.

1 sköva Se pågetintan om Trästojd

massan (mäsa), blanda' hon uti basken, för
att det skulle hålla ihop (hol - höop). Om hon
hade nå rågkli (råghöy) så blanda na uti det.

Ingen jäst skulle det vara. Hon klappa ut
det på en plät en "spilplät", en vartig plät
som det man har till spjäll (spjäl). På undersidan
av pläten klema hon lera och klappa' ut degen
på spilpläten och grädela' det på. Det var så
svagt och toost, det höll inte annars. Det torka
samtidigt som hon grädde' det.

Mamma koka' välling av islandsmossa och
mjöl, men pappa kunde inte äta det.

Ben mala' vi ochré.

B. M. beskrev, hur nå kätten i den öppna spisen
sattes ett par tre tegelstenar på varandra på ett
avstånd från "huvudgärdsteneren" längst inne i ark-
vrån av plätens längd. Pläten vilade på huvudgärdsteneren
och tegelstenarna och man eldade under pläten, svagt.

Barkbröd var bättre än kaka. Flere än jek vi äta kark. Kalken kacka' dom småll. Som hoo deer på bastalaven och torka. Ja, jag undrar sjöls, hur det kom sig, att dom torka' kalken där och barken på en plät, men det minns jag så väl. Allen och allt mala' dom på koarnen. Jag minns säcken, när jag vill, den var stampad, när dom for till koarnen, och det blev bara litet i botten, när det var malat.

Jag minns mamma' präga Vaksagubben, när han kom från kvarn, om han skulle vilja ge henne litet mjöl, och då gav han henne i en kaffekopp.

Mamma hade fått av någon vetenmjöl i en struk, en liten struk. Vi barn jek omaka på pingret av mjölet där, för att vi skulle få omaka, hur gott det var. Sen ställde hon upp struten på en hylla, om en jag och inte,

vad hon sen gjorde av detta mjöl.
mjöldomt 'mjöldomt', litet mjöl.

Br. M.

Antecknat av lärarinnan Gestrud Rictorin
Lantmä, i Mellan-Edet juli 1929

Meddelat av Br.M = Britta Mattson, Över-Edet, född 1855 i Pieski (jfr acc.)